

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל זכר לגולגלתם (א, ב).

הכלי יקר הביא את דברי רש"י דמפקד זה היה ע"י שקלים וכתב דהרבה מפרשים פליגי עליה וכתבו דהמפקד היה לגולגלותם בלא שקלים וכתב הכלי יקר דכל הקפידא דנגף ועד"ר היה רק במפקד ראשון דהיה חידוש שמקודם היו שבעים נפש ופתאום ס' ריבוא אבל כל מנין שאח"כ ולדורות א"צ שקלים.

ונראה שז"א אלא דרק המפקד השני לא היה צריך שקלים כיון שכבר נתכפר עליו במפקד ראשון.

ובזה יובן מה שנתקשו הראשונים ב' כי תשא דכתיב ונתנו איש כופר נפשו וגו' בפקד אתכם ולא יהיה בהם נגף בפקד אותם ולכא' הכפקד אותם השני מיותר. ולדברינו א"ש דה"ק דע"י השקלים לא יהיה נגף בשני המפקדים המקד הראשון והמפקד השני, והנה חלוק מפקד של שקלים ממפקד של גולגלתם דמפקד של שקלים עניינו השואה דכתיב העשיר לא ירבה והדל לא ימעט ובה בני הם בכול הים משא"כ מפקד של גולגלתם ענינו התייחדות כאו"א וזה ככוכבים דכתיב בהו מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא שכ"א יש לו השפעה ובה מיוחד.

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל זכר לגולגלתם (א, ב).

הנה במנין בני ישראל בפרשה היו ג' ענינים וכולן לא השתתפו הלויים. א. מינוי הנשיאים. ב. מנין השבטים. ג. סדור המחנות. ובג' פרשיות אלו מרומז העדרם של שבט לוי. בפרשה ראשונה נמצא יו"ד במקום וא"ו – דקראוי העדה קריאי כתיב (א, טז). ב' שניה חסר למ"ד בבני נפתלי (א, מב). בפרשה ג' חסר וא"ו מטה זבולן (ב, ז). וביחד הרי אותיות לוי.

אלה קריאי [קראוי קרי] העדה נשיאי ממות אבותם ראשי אלפי ישראל הם (א, טז).

בר"פ במדבר כתיב אלה קריאי העדה וקרינן קראוי. ואילו בפרשת פינחס (כו, ט) גבי קרה כתיב קראוי וקרינן קריאי. כי קראוי הוא לשון פעול על שם מאורע ומעשה של עכשיו. משא"כ קריאי הוא תואר של האדם. והנה במפקד שבר"פ במדבר נקראו באותה שעה לאותו מעשה. ומאז נתמנו להיות קריאי העדה בקבע. ואילו במעשה קרה הרי לא נקראו באותה שעה, אלא תוארם היה קריאי העדה.

כאשר צוה ה' את משה ויפקדם במדבר סיני כאשר צוה ה' את משה.

קשה דהו"ל למימר ויפקדם במדבר סיני כאשר צוה ה' את משה. והנראה מכאן ראייה למש"כ כלי יקר דנפקדו לגולגלתם בלא שקלים וזה היה ע"פ הדיבור וזה שאח"כ ויתילדו וגו' לגולגלתם כאשר צוה ה' את משה ודו"ק.

דגל מחנה ראובן תימנה לצבאתם ונשיא לבני ראובן אליצור בן שדיאור (ב, י).

בתיב"ע איתא, דעל דגל מחנה ראובן היה כתוב הפסוק "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד". וצ"ב. ונראה לבארו עפ"ד הגמ' בפסחים (נ"ו א'), ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין, ונסתלקה ממנו שכניה. אמר, שמא ח"ו יש במיתתו פסול וכו'. אמרו לו בניו, שמע ישראל וגו'. אמרו, כשם שאין בלבך אלא אחד, כך אין בלבינו אלא אחד. באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר, "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"ו. והנה בפרשת ויחי עה"פ שמעון ולוי אחים, פירש רש"י, בעצה אחת על שכם ועל יוסף. ויאמרו איש אל אחיו וגו', ועתה לכו ונהרגוה". מי הם, אם תאמר ראובן או יהודה, הרי לא הסכימו בהריגתו. אם תאמר בני השפחות וכו'. יששכר וזבולון לא היו מדברים בפני אחיהם הגדולים מהם. על כרחך שמעון ולוי הם, עכ"ל. הרי שהשבטים לא היו מדברים בפני מי שגדול מהם. א"כ ה"נ כאן. ודאי ראובן גדול האחים הוא זה שאמר שמע ישראל, ודיבר בשביל כולם. לפיכך זכה שעל דגלו כתוב הפסוק שמע ישראל, ודו"ק.

וימת נדב ואביהוא לפני ה' בהקרבתם אש זרה לפני ה' במדבר סיני ובנים לא היו להם ויבכה אלעזר ואיתמר על פני אהרן אביהם (ג, ד).

ביבמות (סד.) ובנים לא היו להם אמרינן הא היה להם בנים לא מתו. ובמדרש איתא שהטעם שמתו הוא בשביל שאמרו מתי ימותו ב' זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את ישראל.

אך הענין שאילו היה להם בנים אין עליהם טענה כ"כ על שנתאוו לגדולה שכן דרכו של עולם. וכדאמרינן (ע"ז ה' א') באו ונחזיק טובה לאבותינו שהמאן שאלמלא חטאו כמי שלא באנו לעולם. ובמס' מגילה (כ"ח א') הבאים אחריו בהמה ירעו. והיה אפשר לוטר שאף הם לא תהא עינם צרה להנחיל גדולתם ליורשיהם אחריהם. אבל כיון שלא לקחו נשים סימן שאינם הומדים גדולה אלא לעצמם.

ואני חנה לקחתי את הלויים מתוך בני ישראל תחת כל בכור פטר רחם מבני ישראל ויהיו לי הלויים (ג, יב).

לפי שהיתה העבודה צרכויות וכשחטאו נעגל נפסלו. והלויים קלל עצלו ע"ז נכחו תחתיהם (רס"ו).

ר"ל ג"כ שנתייחדו הבכורים בחטא. והיינו, שהרי הם היו הכהנים העובדים, וא"כ כשהטאו ישראל בעגל וזבחו לו, מי היו המקריבים קרבנותיהם לעגל, הוי אומר הבכורים, וכן מפורש בירושלמי (פ"ק דמגילה ח"א) שבר ה' מטה רשעים אלו הבכורות שהקריבו לעגל תחלה, וק"ל.

כי לי כל בכור ביום הכתי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי לי כל בכור בישראל מאדם עד בהמה לי יהיו אני ה' (ג, יג).

פ"י כי באותו היום הוקדשו לעבודה להקריב הפסח במצרים, כדי שיגן עליהם, וזה טעם למה שהפסח בא להציל הבכורות כי הם הקריבוהו.

ויפקד אתם משה על פי ה' כאשר צוה (ג, טז).

ברש"י אמר משה לפני הקב"ה היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מספר יונקיהם א"ל הקב"ה עשה אתה את שלך ואני אעשה את שלי הלך משה ונעמד פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו וב"ק יוצאת ואומרת כו"כ תינוקות יש באהל זה וכו' עכ"ל.

ותמוה אם המנין ע"י בת קול א"כ מה כל הטורה, תצא ב"ק ותודיע בעודו יושב במקומו.

ויעיין לעיל ברמב"ן (א, מה) דכתב טעם למנין כי הבא לפני אב הנביאים ואחיו קדוש ה' והוא נודע אליהם בשמו והיה לו בזה זכות וחיים כי בא בסוד העם וכו' כי ישימו עליהם עינים לטובה וכו'. איברא דטעם זה לא יועיל להלויים.

והנראה דהטעם דהוצרך משה לילך לאהליהם לחלוק כבוד ללויים הואיל ועשאו משתרי ה' וגלחם כדלעת ולכן היה מן הראוי שיכבדם. תדע שהרי גם את הבכורות מנה מבין חודש ומעלה ולא אמרו שהלך אצל כל אחלי ישראל לשם כך וע"כ שהביאום אליו ורק הלויים הוצרך לילך לחלוק להם כבוד.

ונשיא נשיאי הלוי אלעזר בן אהרן הכהן פקודת שומרי משמרת המקדש (ג, לב).

בתיוב"ע כתב ואמרוכל דממני על רברבי ליואי אלעזר בר אהרן כהנא הוא הוה שאיל באורייתא ותומיא מתחות ידיו וגו'.

ותמיה גדולה והרי עדין אהרן חי ורק ביהושע כתיב ולפני אלעזר הכהן יעמוד לשאול לו וגו' וא"כ לא היה כה"ג ולא היה לו אור"ת.

והנראה ע"פ מש"כ רש"י לעיל (ג, ד) עה"פ ויבכה אלעזר ואיתמר על פני אהרן אביהם, בחייו עכ"ל. ופירש השפת"ה את דבריו נעשו כה"ג אם ארע טומאה באהרן שימש אלעזר ואם ארע טומאה באלעזר שימש איתמר.

וא"כ י"ל דס"ל לתיב"ע דלאהרן באמת ארע טומאה ושימש אלעזר תחתיו.

ופקדת אלעזר בן אהרן כהן שמן המאור וקטרת הסמים ומנחת התמיד ושמן המשחה פקדת כל המשכן וכל אשר בו בקדש ובכליו (ד, טז).
אלעזר היה ממונה על משא בני קהת כו', חבל משא בני גרשון ומכרי שאין מקדש הקדשים, על פי איתמר היה, כמו שכתוב צפרשת נשא (רס"י).
הנה על קדש הקדשים כתיב (ד, כ) ולא יבאו לראות כבלע את הקדש. והנה אלעזר ר"ת עין לא ראתה אלקים זולתך ואילו איתמר ממונה על כללות המשכן, שעליו אה"כ (שה"ש ז') אפריון עשה לו המלך וגו' תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים ר"ת איתמר. ועמ"ש עוד בזה בפ' קרח עה"פ (טז, ג) ומדוע תתנשאו על קהל ה'.

הפטרת במדבר

והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי (חושע ב, א).
הנה ארו"ל אין הברכה מצויה לא בדבר המדוד ולא בדבר המנוי אלא בדבר הסמוי מן העין. וארו"ל בדגים שבים שלכך הברכה מצויה בהם מפני

שהם סמויים מן העין. ומוזה תבין שלא מתוך שהחול הרבה לפיכך אין לו מספר אלא מפני שאין לו מספר לפיכך הוא הרבה. ואמר כאן שבני ישראל אע"פ שיספרו אותם תהא הברכה מצויה בהם להרבותם כחול הים שאין סופרים אותו.

והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי (חושע ב, א).
התחיל והיה מספר וסיים אשר לא יאמד ולא יספר, וע"כ פירושו דאע"פ שיספרו אותם תהא הברכה מצויה בהם (אע"פ שאינה מצויה בדבר המנוי) ויהיו נחשבים כחול הים שאין סופרים אותו.
ובאמת דוהו מעם הריבוי של חול הים מתוך שאינו נספר ועד"ז אמרו בדגים שהברכה שרויה בהן מתוך שמכוסים בים וכמש"כ מה דגים שבים אין עין שולטת בהם וכן בכוכבים כתיב אם תוכל לספור אותם וגמצא צבת בצבת עשויה שמכיון שמתברכים ורבים הם א"א לספורם ומתוך כך מתרבים.